

**MESTSKÉ ZASTUPITEĽSTVO HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
BRATISLAVY**

Materiál na rokovanie
Mestského zastupiteľstva
hlavného mesta SR Bratislavy
dňa 26. 6. 2014

Návrh riešenie aktuálneho stavu Kamenného námestia a jeho okolia

Predkladateľ:

Mgr. Sven Šovčík,
poslanec

Zodpovedný:

Mgr. Sven Šovčík,
poslanec

Spracovateľ:

Mgr. Sven Šovčík,
poslanec

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa
3. Prieskum GfK
4. Zmluva o spolupráci Lordship + Tesco
5. Výzva Spolu architektov Slovenska

Jún 2014

Návrh uznesenia

Mestské zastupiteľstvo hlavného mesta Slovenskej republiky po prerokovaní materiálu

žiada

primátora hlavného mesta Slovenskej republiky doc. RNDr. Milana Ftáčnika, CSc.,

A./ zabezpečiť obstaranie Zmien a doplnkov územného plánu zóny Dunajská, vrátane bloku 17/9 (Kamenné námestie), na podklade urbanistickej štúdie

a

B./ v spolupráci s investorom Lordship/Tesco, zabezpečiť vypísanie medzinárodnej architektonicko-urbanistických súťaže na stvárnenie bloku 17/9 a okolia Kamenného námestia.

Termín: september 2014

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Keď hovoríme o bloku okolo Kamenného námestia je dôležité si uvedomiť aj historické súvislosti tohto územia.

Pôvodné Kamenné námestie miesto malo pri Špitálskej ulici (medzi Špitálskou a Dunajskou ulicou), naproti vyústeniu Kolárskej ulice. Priestor bol pôvodne súkromným pozemkom a od ulice bol oddelený plotom.

Priestor kamenárskeho dvora sa už v 18. storočí označoval ako Kamenárske námestie (Steinmetzplatz), v roku 1879 dostal oficiálne názov Kamenné námestie (Kö-tér, Steinplatz). Domy patrili významnej kamenárskej rodine Rumpelmayerovcov, z ktorej pochádzali aj dvaja architekti. Kamenné námestie bolo svojou rozlohou asi 50x50 m najmenším bratislavským námestím. Tesne pred asanáciou na ňom stáli stánky malého trhoviska, kde sa predávala predovšetkým zelenina.

Skutočné Kamenné námestie definitívne zaniklo v roku 1964 v období plošnej asanácie, ktorá predchádzala výstavne OD Prior a hotela Kyjev. Autor Ivan Matušík spolu s kolektívom vyhral domácu architektonickú súťaž z roku 1960.

Vzniknutá nástupná plocha do obchodného domu bola definitívne dokončená v roku 1978 a dostala názov Kyjevské námestie. To čo dnes nazývame Kamenným námestím je asfaltová plocha pred bývalým OD Prior, ktorá postupne vznikala v rokoch 1968 – 1978, kedy bola dokončená aj posledná časť stavby v tomto priestore.

Územie dlhodobo trpí miznúcou kvalitou ponuky služieb, obmedzenými funkciami, kvalitou verejného priestoru a v prvom rade radikálnym odlivom návštevníkov. Ľudia odmietajú v danej lokalite tráviť dlhší čas než je potrebný na nevyhnutné nákupy základných tovarov a lokalitu opúšťajú alebo ňou len tranzitujú do iných častí mesta. Fakt potvrdil aj prieskum verejnej mienky realizovaný renomovanou spoločnosťou GfK kde **najviac Bratislavčanov označilo práve Kamenné námestie a jeho okolie ako to, ktoré najviac potrebuje zmenu.** Takmer 70 % obyvateľov Starého Mesta a 65 % obyvateľov iných častí Bratislavy je nespokojných so súčasnou podobou Kamenného námestia. Iba vyše desatina obyvateľov Bratislavy považuje súčasný stav Kamenného námestia za vyhovujúci a nemenili by na ňom nič.

Zóna ohraničená ulicami Špitálska, Rajská a Dunajská nabrala negatívny trend nástupom nových obchodných centier v Bratislave, ktoré sa stali silným atraktorom pre Bratislavčanov. Spôsobil to celoslovenský trend meniacich sa preferencií obyvateľov predovšetkým v oblasti nakupovania, či trávenia voľného času a rovnako tak urbanistické riešenie celého bloku. Priestoru dominuje neustály konflikt Matušíkových solitérnych stavieb so zvyškami pôvodnej blokovej výstavby, či novými dostavbami. Prvé kritiky urbanizmu tej doby sa objavili už koncom sedemdesiatych rokov. Takže už tri desaťročia drží tento zakonzervovaný koncept v patovej situácii centrum mesta. V tomto kontexte si musíme uvedomiť aj iné súvislosti a to napríklad kritickú situáciu jednej z nosných spojnic historického centra, ktorou je z veľkej časti vyľudnená Laurinská ulica s prázdnyimi výkladmi bývalých obchodov, či pribúdajúce herne na Dunajskej, Špitálskej alebo Obchodnej.

Pritom mesto a investorov k urýchleným zmenám opakovane vyzýval aj Spolok architektov Slovenska, naposledy v decembri 2013, kde sa vo výzve okrem iného konštatuje:

„Táto elegantná kompozícia čistých hmôt sa ani po desaťročiach nedokázala integrovať do mesta. Stále tam stojí oblepená bilbordami a znehodnocovaná nevhodnými dostavbami. V centre nie je

doriešená doprava. Jej frekvencia sa znásobila. Idea mestskej triedy vedúcej centrom bol omyl naivného urbanizmu tej doby. Hotel pre nevyhovujúcu prevádzku a malú návštevnosť zatvorili. Na námestí, ktoré námestím nikdy nebolo sa potulujú bezdomovci a veksláci. Obchodný dom obostavali divné domy realizované podľa platného územného plánu zóny. Fungujú tam čínske obchody. Spolu so zbytkami funkcionalistickej zástavby z tridsiatych rokov dotvárajú deštruovaný obraz centra. Paralyzované je parkovanie. Nie je tu kultúra a ani obchody so službami, priestory pre relax, pobyt i bývanie. Je to už nedôstojné miesto v centre hlavného mesta Slovenska, ktoré paralyzuje život aj v nadväzujúcich uliciach a priestoroch až po historické jadro.“

Väčšínoví majitelia pozemkov v spomínanej zóne už prvé kroky urobili. V marci tohto roka Lordship (SK Centre a.s.) a TESCO STORES SR, a.s. verejnosť informovali o podpise **Zmluvy o spolupráci**, kde sa dohodli na spoločnom postupe pri revitalizácii tohto územia. Súčasťou bloku je aj nástupná plocha do obchodného domu My (Tesco) nazývaná Kamenné námestie vo vlastníctve hl. mesta Bratislavy a budovy bývalého obchodného domu Prior a hotela Kyjev. Obe spoločnosti dlhodobo deklarujú záujem v dotknutom území urobiť také kroky, ktoré by prinavrátili návštevníkov a zákazníkov do tejto časti mesta. **Územie historicky známe blokovou zástavbou a čulým obchodným ruchom byt tak získalo späť stratený status dobrého miesta na nakupovania, bývanie, či prácu bez rušivých momentov.** V súlade s touto zmluvou spoločnosť TESCO STORES SR, a.s. vyjadruje súhlas so zmenou Územného plánu zóny na základe urbanistickej štúdie spracovanej architektonickým ateliérom *Siebert+Talaš*, spol. s r.o. Urbanistická štúdia zóny Dunajská a následné zmeny a doplnky Územného plánu zóny budú následne slúžiť ako záväzný podklad k revitalizačným zámerom majiteľov pozemkov. Plány prvú vizuálnu podobu dostanú na základe medzinárodnej architektonicko-urbanistických súťaže na stvárnenie bloku okolo Kamenného námestia. **Všeobecne vo vyspelom svete je medzinárodná urbanisticko-architektonická súťaž vnímaná ako najtransparentnejší spôsob verejnej diskusie o podobe priestor v centre mesta, zvlášť pokiaľ hovoríme prevažne o súkromnom majetku.**

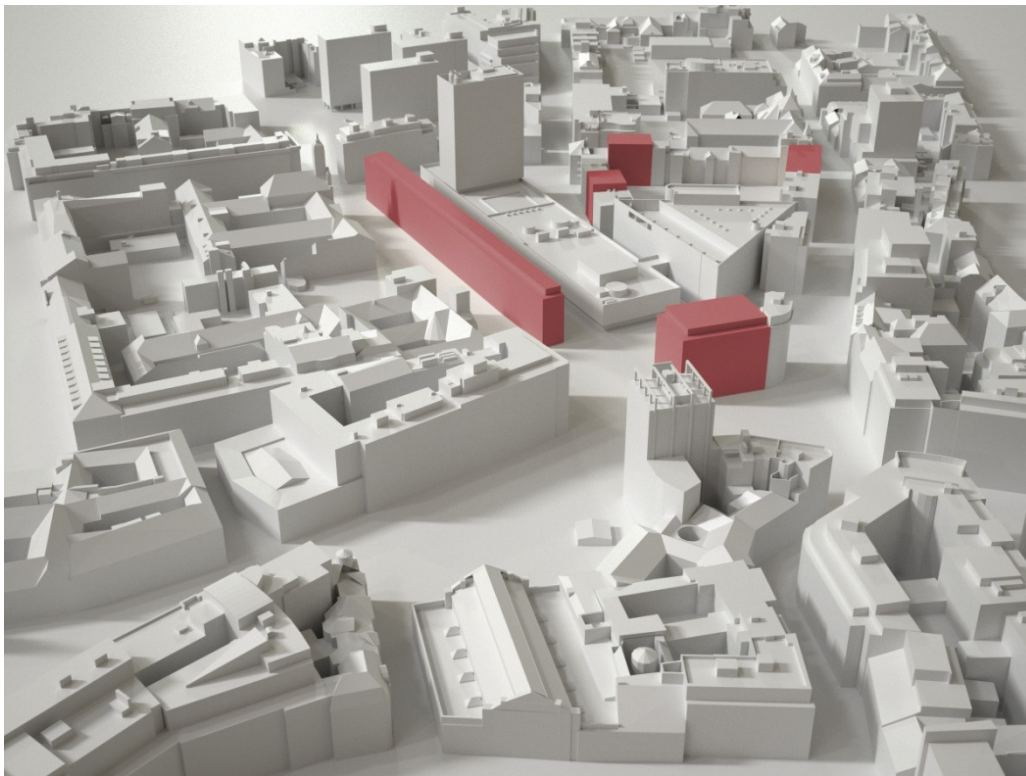
Dotknutá oblasť jednoznačne potrebuje komplexné riešenie, ktoré definitívne vyrieši traumy, ktoré túto časť hlavného mesta trápia a prinesú potrebnú kvalitu. Zorganizovanie pikniku, či alternatívneho koncertu priateľov je jednorazovou akciou pre úzku skupinu ľudí, ktorá široký problém bloku Kamenného námestia vyrieši len dočasne, na veľmi obmedzený čas a po skončení opäť necháva priestor v takom nefunkčnom stave ako bol predtým. Takéto aktivity neponúkajú trvalé riešenie, tak ako ich neponúkajú nové lavičky, či nová dlažba.

Dôvod na obstaranie zmien a doplnkov UPN zóny Dunajská priamo vyplýva zo Stavebného zákona č.50/76 § 30 . Ten predpokladá, že **k zmenám územného plánu orgán územného plánovania pristúpi aj vtedy ak sa zmenili územno-technické, hospodárske a sociálne predpoklady, na základe ktorých bola navrhnutá koncepcia organizácie územia.**

Rovnako obec a samosprávny kraj sú povinné pravidelne, najmenej však raz za štyri roky, preskúmať schválený územný plán, či nie sú potrebné jeho zmeny alebo doplnky alebo či netreba obstaráť nový územný plán.

V súčasnosti platný ÚPN-Z nedokázal od roku 2005 dať zásadný impulz pre rozvoj centra mesta a dostatočným spôsobom nerieši jeho aktuálne problémy. Naopak spojením princípov kompaktnej uličnej zástavby a solitérnej zástavby súčasného polyfunkčného komplexu (Tesco – Kyjev) sa vytvárajú podmienky pre problémové a schematické riešenie s uplatnením nevhodnej doskovitej

hmoty zo strany Špitalskej ulice, ako aj problémovými kontaktnými miestami zástavby zo strany Dunajskej ulice.

Mesto sa už nemôže ďalej alibisticky prizerať vyľudňujúcemu sa centru, a preto musí konať. Súčasný stav územia treba riešiť čo najskôr, zásadným a dynamickým spôsobom. Nestačí len „kozmetická úprava“. Je potrebné zvýšiť atraktivnosť centra mesta a jeho priestorov. Vniesť sem nové aktivity, upraviť a zorganizovať verejné priestory, zabezpečiť možnosti parkovania v podzemí a opätovne ho „naplniť“ návštevníkmi a predovšetkým obyvateľmi mesta.

Postoje k revitalizácii Kamenného námestia

Exkluzívne pre spoločnosť Lordship Real Estate

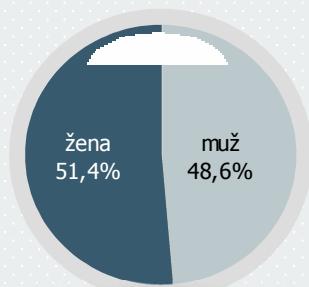

Všetky práva zhotoviteľa diela a vlastníkov autorských práv k dielam sú vyhradené. Vyhотовovanie rozmnoženín diela, jeho kópií, ich prenájom, resp. vypožičanie, použitie pre verejnú publikáciu a vysielanie v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 618/2003 Z.z. Autorský zákon v znení následných noviel je bez ich súhlasu zakázané.

© GfK Slovakia, s.r.o.

Charakteristika vzorky – obyvatelia Starého mesta

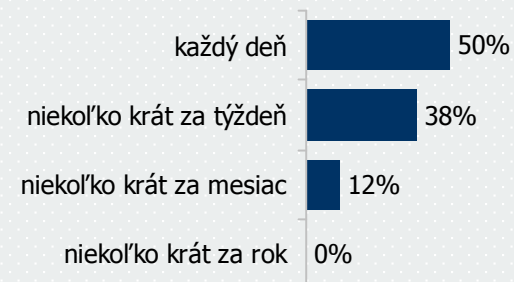
Pohlavie

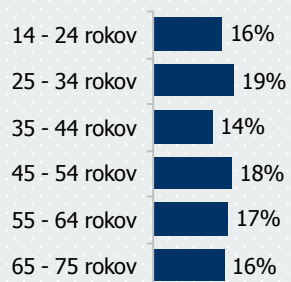
Celá vzorka

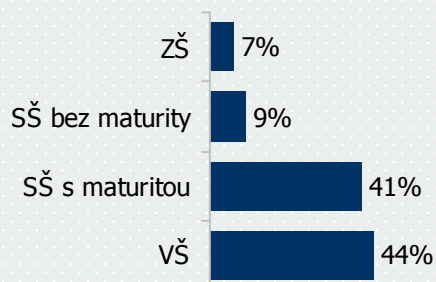
Návšteva lokality KN

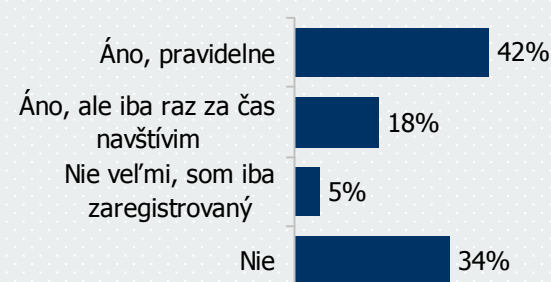
Vek

Vzdelanie

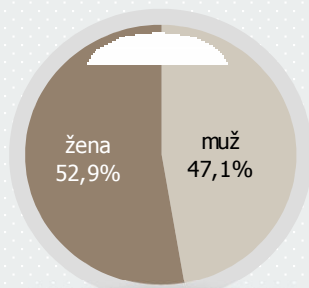
Využívanie sociálnych sietí

GfK

Charakteristika vzorky – ostatní obyvatelia Bratislavy

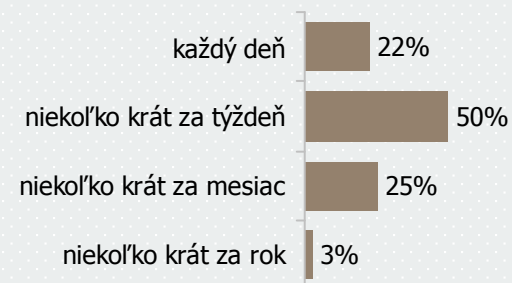
Pohlavie

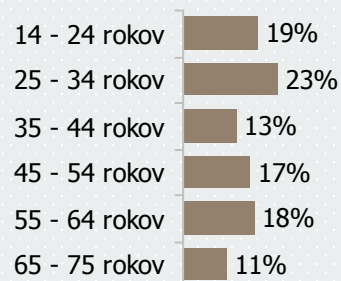
Celá vzorka

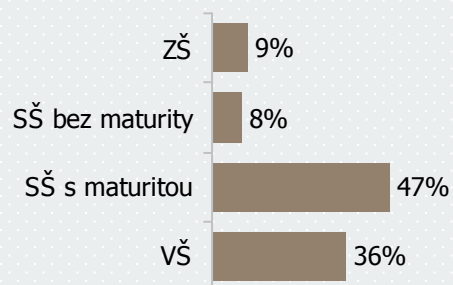
Návšteva lokality KN

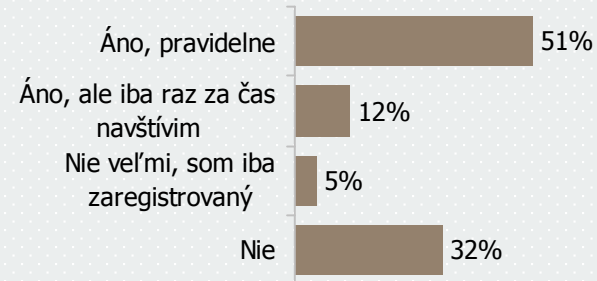
Vek

Vzdelanie

Využívanie sociálnych sietí

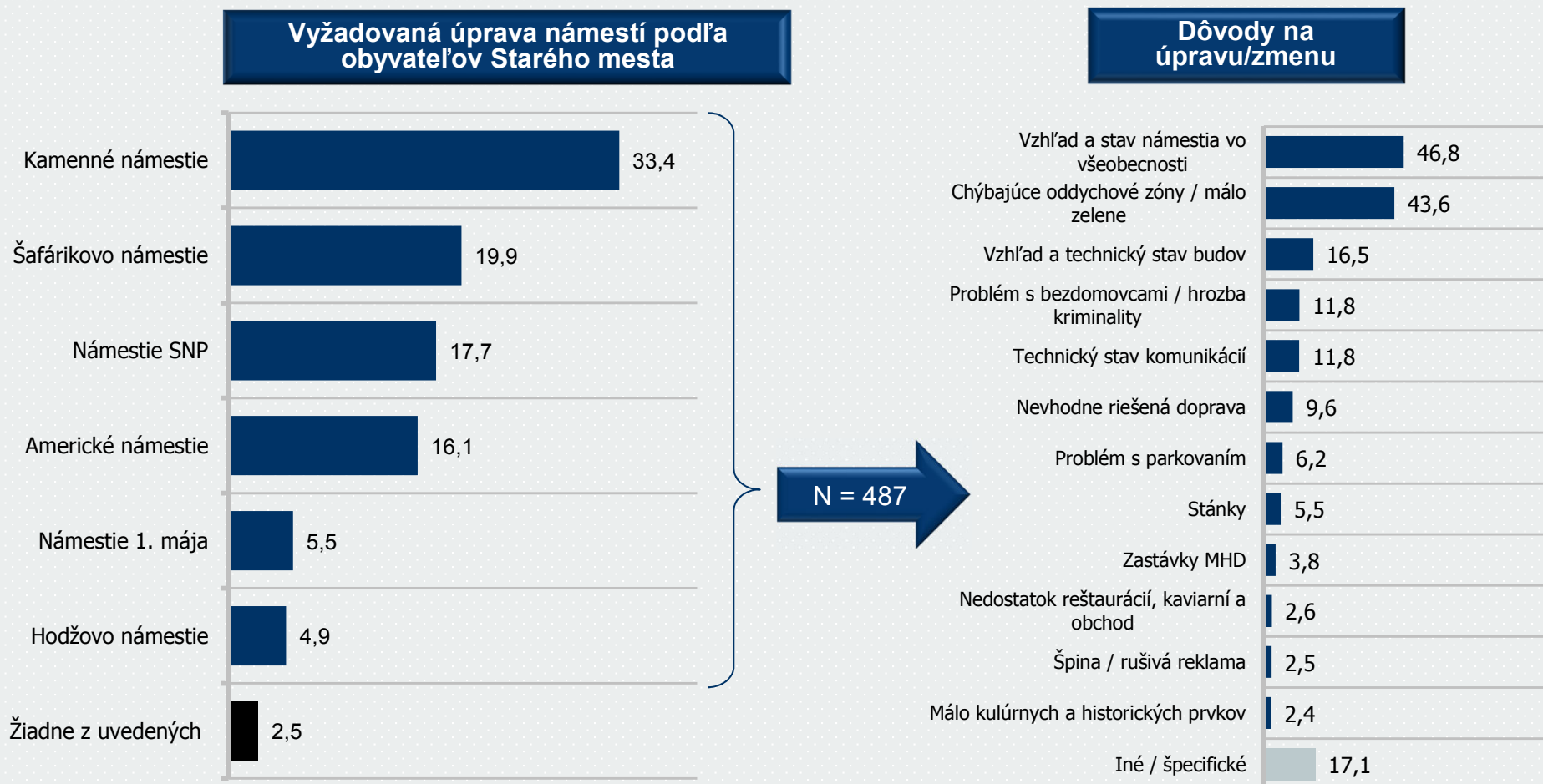

GfK

Námestia vyžadujúce zmenu/úpravu stavu

Podľa obyvateľov Starého mesta

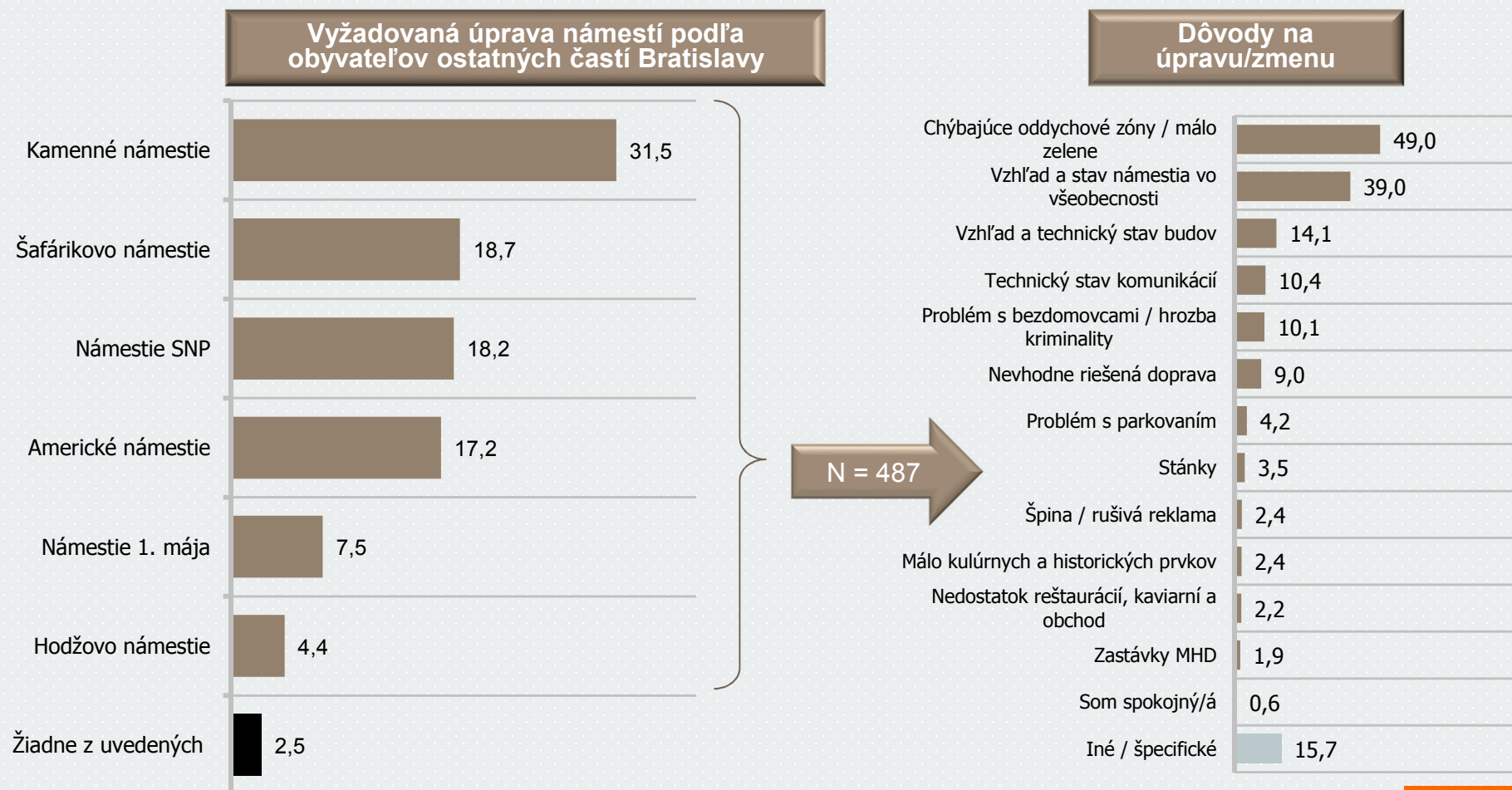
Q1, Q2

Námestia vyžadujúce zmenu/úpravu stavu

Podľa obyvateľov ostatných častí Bratislavy

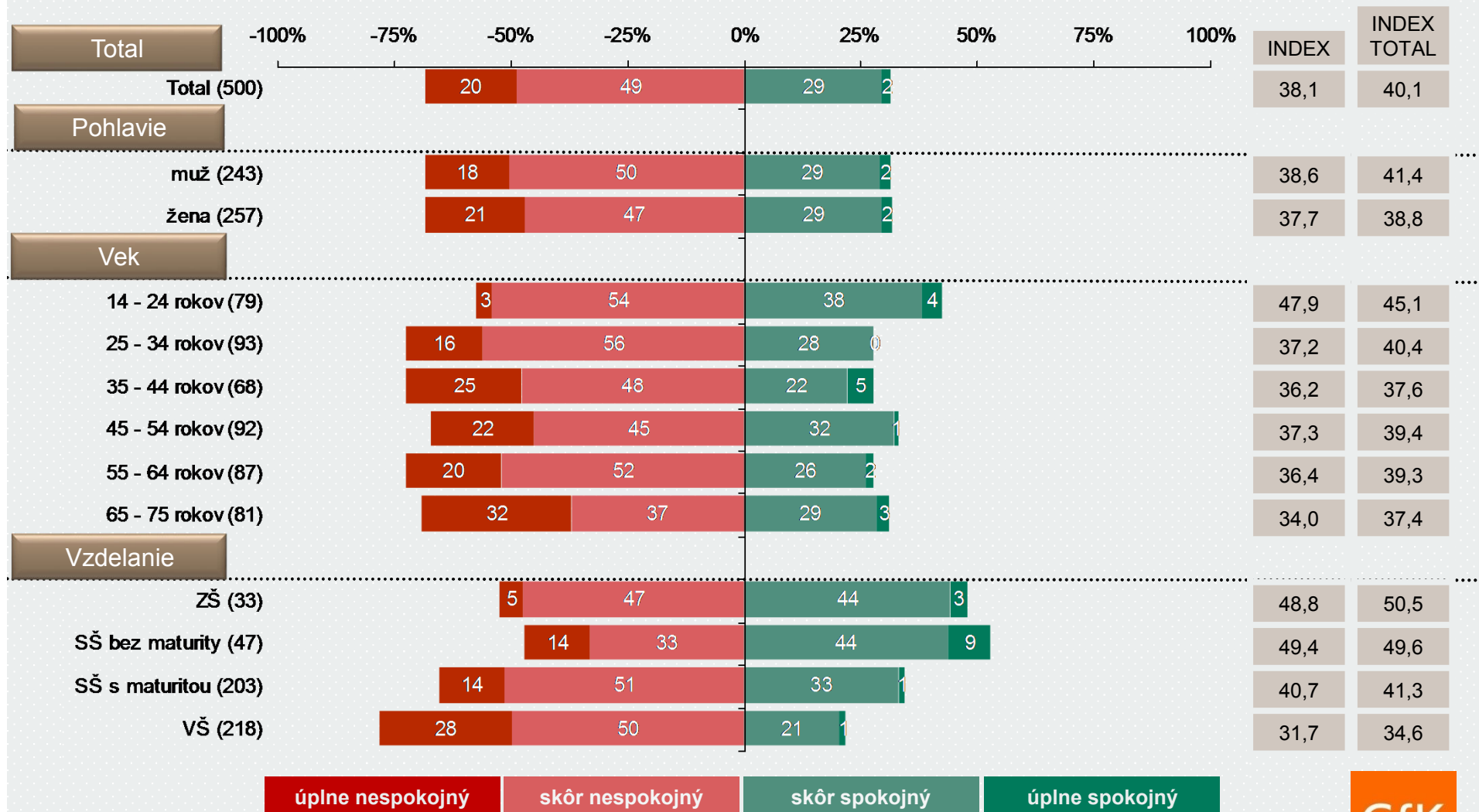
Q1, Q2

Spokojnosť so súčasnou podobou Kamenného námestia

Obyvatelia Starého mesta

Q7

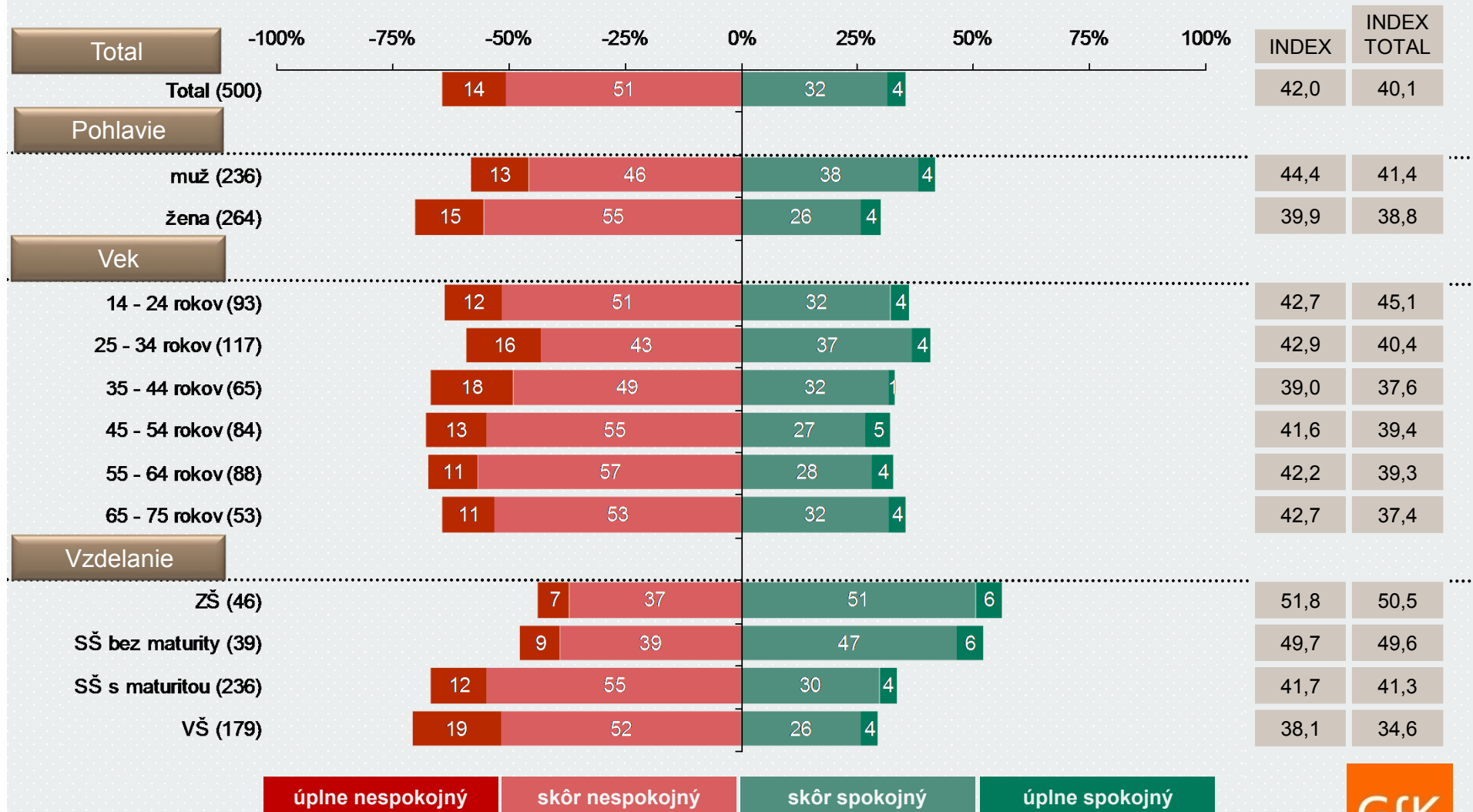
Báza: Obyvatelia Starého mesta (500)

GfK

Spokojnosť so súčasnou podobou Kamenného námestia

Ostatní obyvatelia Bratislavy

Q7

GfK

Báza: Ostatní obyvatelia Bratislavy (500)

Závery

- Súčasný stav vybraných lokalít dlhodobo nezodpovedá predstavám a potrebám obyvateľov Bratislavy
- **Za najmenej atraktívne považujú Kamenné námestie**
- Hlavnými dôvodmi nespokojnosti sú vzhľad a technický stav budov a komunikácií, chýbajúca zeleň, špina, rozbité chodníky, stánky, všadeprítomní bezdomovci a hrozba kriminality
- Súčasnú architektúru vnímajú ako robustnú, ťažkú a socialistickú.
- Uvítali by rýchlu zmenu k lepšiemu, pričom iniciatívu očakávajú hlavne zo strany mesta, no nevadilo by im, keby sa o revitalizáciu postaral súkromný investor
- Podstatné je, aby sa práce začali čím skôr.
- Zmena by mala spočívať v zmodernizovaní lokality, prispôbení potrebám dnešnej doby a úrovni života v hlavom meste.
- Aby cez Kamenné námestie človek len neprechádzal, ale mal dôvod sa tam zastaviť a tráviť viac času.

Stanovisko Spolku architektov Slovenska K PRESTAVBE KAMENNÉHO NÁMESTIA V BRATISLAVE

Kamenné námestie v Bratislave je v posledných desaťročiach neurgic-kým bodom celého mestského centra. Na jeho súčasný stav dopláca aj príslušné Námestie SNP s historickým jadrom. Z výkladnej siene socialis-tického obchodu sa stáva nesúrodá sústava krásnych travertínových stien a pozobitých okolitých stavieb okupovaných nevhodnými už-vaťmi a funkciami. Súčasný stav komplexu, ktorý vznikol z architekto-nickej súťaže v roku 1960 nedokáže plniť požiadavky centra hlavného mesta nového štátu, ktoré sa odvíjajú za 53 rokov podstatne zmenilo celospoločensky a aj urbanisticky. Každá architektúra potrebuje po pol-storočí nejakú údržbu a korekcie. Spolok architektov Slovenska už viac-krát deklaroval potrebu vypísania medzinárodnej architektonickej súťaže na prestavbu Kamenného námestia, aby nevhodné formy jeho prevádz-kovania a rušivé dostavby nezhýzili kvalitnú architektúru zo šesťdesia-tych rokov a celé centrum mesta. Preto sa opätovne obracame na mesto a investorov s touto výzvou.

Elegantné formy obchodného domu, odtiaľ do bielu travertínu, poskytujú hru svetla a tieňov ako to kázal Le Corbusier, ale jeho uličky, neupravené plochy asfaltu, zeleň a pasáž sú bez života. Ústia do zásobo-vacej rampy a sú tak prázdne ako ich voláky v roku 1960 nakresli v perspektívach Karol Rosmáň. Mladí aktivisti svojimi piknikmi upozor-ňujú na úpadok námestia a na neschopnosť priestorov areálu vniesť život do mesta. Veľká terasa nad námestím s bazénom a fontánou nežije a nikdy nefungovala podľa autorovho zameru. Guľaté zábradlia travertí-nov na zavorenej rampe nehládajú davy návštevníkov. Elektrná rampa ja zabudovaná drevenými dostavbami. Takzvanú mestskú triedu – Špiáľ-ku lemujú pochybné stánky. Hotel Kyjev je zo zadnej strany najekstrem-ší na fotografiách zo zásobovacej rampy. Jeho 3 metrový modul s dera-vou hlinikovou fasádou nevyhovuje súčasným hotelovým normám. Inle-riéry zo sedemdesiatych rokov, na ktorých sa podieľali tími architektov, sa už ošúchali a balkanizovali.

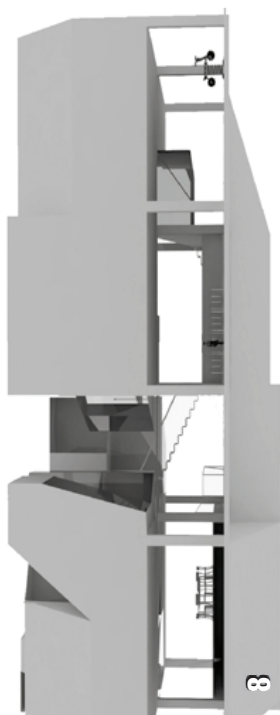
DOCOMO Slovakia pripravilo nevhodné štylizované žiadosť o zapísanie celého areálu do zoznamu pamiatok. Najzaujavejšou časťou komplexu je obchodný dom Prior a ten by bol možno prešiel aj u pa-miatkových orgánov. Na jeho stavbe sa vyvíjajú v šesťdesiatych rokoch všetky technické novinky, nabytok pre obchodné domy, výklady, stropy, dlažby. Pomaly zaniká aj holandská reminiscencia vo forme zvonkohry. Stavby obchodu sú založené na prenerách a aktualizácii outfitu i interié-rov. Reagujú na požiadavky trhu. Dnes je už aj obchodný dom sústavou

značkových obchodov. Konu Internacionálneho štýlu nie je vhodné si privlastniť ako pamiatku, keď kópie Lever Housu obliehajú celý svet a aj kodánsky Hotel SAS má veľa spoločných znakov s pôvodným Hotelom Slovakia, neskôr Kyjevom. Pre komplexnosť spomienky viaceré menej podané kópie hotela na Slovensku od Bojníc, Banskej Bystrice, Spiš-sku novú Ves až po Košice. Internacionálny štýl bol založený na opako-vaní vzorových ikon, cez ktoré sa po druhej svetovej vojne šíri po svete americký životný štýl s ekonomickou pomocou v rámci Marshallho plánu.

Areal Kamenného námestia bol založený na negácii tradičných urba-nistických štruktúr. Vyzdali si veľkoplošné asanovanie pôvodnej zástav-by, ktorú nahradili solitérmi, komponovanými elektrami, ale bez hľadania vzťahu k histórii, susediacim uliciam, pasážam, blokom a štruktúram. Historici konštatujú, že moderná architektúra zburala po vojne viac do-mov ako samotná vojna. Vlážny súťažný návrh bol vedy jednoznačne najprogressívnejší, inšpirovaný svetovými ikonami internacionálneho štý-lu. Vzorom pre architektov bol vedy zbombardovaný Rotterdam. Tam sa bolo možné rozvinúť modernú architektúru bez väzieb na históriu. Tak sa travertínový obchodný dom De Bijenkorp od architekta Breuera stal vzor-om pre Prior a Hotel SAS v Kodani od Jacobsena pre hotel. Boli to do-bré vzory, len v Bratislave bolo pre výstavbu hotela a obchodného domu potrebné vybudovať veľkú časť centra mesta.

Vojnové rany Rotterdamu sú dávno zacelené. De Bijenkorp je dosta-vaný, ale naše centrum je stále nesúrodým torzom. Jeho kalarzia sa umelo naťahuje protestami rôznych skupín, ktoré sa tešia, že úpadok námestia zasa o rok predžijú. Komplex sa staval 18 rokov. Za tú dobu sa aj v Bratislave veľa zmenilo. Prior sa odvrátil na jeseň v roku 1968 za asistencie armády ako druhý moderný obchodný dom na Slovensku po košickom Priore. Hotel Kyjev dokončil k maľostvám sveta v kra-sokorčuľovaní v roku 1973 a tzv. spojovaci dvojpodlažnú budovu, ktorá sa veľmi zmenila oproti súťažnému návrhu, v roku 1978. Prvé kritiky urbanizmu tej doby sa objavili už koncom sedemdesiatych rokov. Takže už tri desaťročia drží tento zakonzervovaný koncept v patovej situácii centrum mesta. Čakanie na Godota neprospeje ani architektúre. Kríza sa prehĺbila po zmene spoločenskej štruktúry, kedy sa objavili prvé po-kusy o zásadnú prestavbu areálu.

Táto elegantná kompozícia bišých hmôt sa ani po desaťročiach nedokázala integrovať do mesta. Stále tam stojí obľepená bilbordami a znehodnocovaná nevhodnými dostavbami, ktoré nadvážujú na uličné fronty. V centre nie je doriešená hromadná doprava i parkovanie. Frek-vencia dopravy sa zrúšila. Idea mestskej triedy vedúcej centrom bol ony na veľho urbanizmu tej doby. Hotel pre nevyhovujúcu prevádzku a malú náležitosti zavholil. Na námestí, ktoré nevynikajú divné do-sa potulujú bezdomovci a veksláci. Obchodný dom obostaval divné do-my realizované podľa platného územného plánu zóny. Fungujú tam čin-

8

10

12

© SAS 2014

Vydáva Spolok architektov Slovenska, člen UIA (Union Internationale des Architectes)
vo Vydavateľstve SAS, Ročník XXIV.

šéfredaktor Vydavateľstva SAS: PhDr. Peter Mikiš, **redaktorka:** Mgr. art. Dominika Belanská

grafika: Fero Jablonovský **realizácia:** FO ART, s. r. o.

adresa redakcie a inzerácie: FORUM ARCHITEKTURY, Paňská 15, 811 01 Bratislava 1, **tel.:** 0911 614 454, **fax:** 02 544 35 744

e-mail: redakcia_forum@sasarch.sk, **web:** www.sasarch.sk, **www.facebook.com/spolokarchitektov**

Vychádza s podporou Štefana Moravčka.

Za obsah a pôvodnosť príspevku zodpovedá autor/autorka. Publikujeme aj názory, ktoré nemusia odrážať stanovisko redakcie.

Fotografiá na obálke: Ján M. Bahna

ISSN 1366-0264

8

Júlia Kolláthová

Pečas Zimného prieskumu VŠVU od 13. do 15. decembra 2013 si zúčastnenci mohli pozrieť výsledky celosemestrálnej práce študentov Katedry architektonickej tvorby, ako súhrn rozličných zadaní, riešení a rôznych poľožov na architektúru.

10

Dominika Belanská

Štúdium architektúry obchádzali o skúsenosť s natradičným zadaním z práce v atelieri Ústavu ekologickej a experimentálnej tvorby na Fakulte architektúry STU. Študenti sa venovali výskumu inovatívnych riešení pre neďavno znovuovorenú Starú tržnicu.

12

Štefan Šlachta

To, čo bolo pred 25 rokmi nemysliteľné, je už dnes nie až také výnimočné. Na svetoznáma architektonickej škole ETH v Zürichu však doteraz veľa Slovákov nekončilo. Predstavujeme diplomovú prácu Jarmira Antala.

ské obchody. Spolu so zbytkami funkcionalistickej zástavby z tridsiatych rokov, ktorú pri všetkej snahe a osobných stykoch nedokázal zbúrať ani viedaš slabejný úrad, dotvárajú deštruovaný obraz centra. Paralyzované je parkovanie. Nie je tu kultúra a ani obchody so službami, priestory pre relax, pobyt i bývanie. Je to už nedostojné miesto v centre hlavného mesta Slovenska, ktoré paralyzuje život aj v nadväzujúcich uliciach a priestoroch až po historické jadro. Udržiavanie svojho diela v takomto stave si určite nepraje ani autor pôvodného projektu.

Po 53 rokoch je snáď doba zrelá na korekciu centra mesta. Tak ako v roku 1960 sa vybrala najlepšia idea veríme, že aj v roku 2014 vyjde z architektonickej súťaže nová predstava centra Bratislavy. Musí to byť hlavne multifunkčné centrum. Už nestačí len obchod. Preto považujeme za potrebné získať nové názory od architektov na prestavbu centra Bratislavy v medzinárodnej architektonickej súťaži. V roku 1960 stáli na to slovenskí architekti, pretože sme žili v uzatvorenej enkláve socializmu. Dnes, keď sme súčasťou Európy je vhodné hľadať ideu rekonštrukcie mesta v širšom teritóriu. Nikto z nás netuží po búraní kvalitnej architektúry zo šesťdesiatych rokov, preto doporučujeme hľadať formy jej zachránky a oživenia. Vyzývame investora a magistrát k príprave medzinárodnej súťaže na riešenie areálu Kamenného námestia. Investor má skúsenosti s prípravou takejto súťaže. Je potrebné pripraviť kombinovanú súťaž s vyzvaním významných zahraničných a domácich ateliérov a prístupnú aj mladšej generácii. Zahraniční architekti spolu s našimi prinesú určite nový pohľad na centrum Bratislavy. Súčasne je dôležité nominovať objektívnych a skúsených poradcov bez záväzkov k investorovi.

Takto by mala z víťazných návrhov vzniknúť idea, ktorá by integrovala existujúce objekty do novej koncepcie a bola základom pre zmenu územného plánu zóny. Súčasný územný plán zóny bol v tejto časti rozpačitý a je už prekonaný. Sám autor arch. Matušek so svojimi priateľmi ho odsúdil na verejnom prerokovaní v roku 2007. Teraz sa spolu s tímom doc. Moravčíkovej na tento dokument odvoláva. Nevadí im pochybné obostavovanie obchodného domu, mŕtve pasáže, uzatvorenie elektnéj, nepoužíwanej travertínovej rampy a pochybné dostavby i nadstavby vo vnútroblokoch.

Napriek určitej spoločenskej averzii k obchodným centráram aj u nás vznikol Centrál. Kde je multifunkčný mestotvorný charakter integrovaný do koncepcie. Investor už v minulosti predstavil veľkorysý návrh anglického ateliéru BDP. Bolo to viedy trochu „silné kafe“ pre Bratislavu, takže projekt nemal šancu sa presadiť. Bol to projekt so súčasnými parametrami a iným priestorovým konceptom. Predpokladal asanáciu veľkej časti súčasného komplexu. Jeho priestorová idea však bola a je použiteľná aj pri zachovaní časti pôvodnej zástavby. Projekt zo 60. rokov vkladal do mesta elegantnú kompozíciu hmot negujúcu však pôvodnú mestiskú štruktúru. Moderná predpokladala likvidáciu pôvodnej historickej štruktúry mesta. Projekt zo súčasnosti už má ambície viesť do centra kompozíciu mestských priestorov od ktorých sa bude rozvíjať širšia mestiská štruktúra. Veríme, že príklady rekonštruovaných centier Manchesteru, Liverpoolu, Bristolu či Belfastu a ďalších európskych miest dokážu postupne osloviť aj Slovákov. Veď viacerí v týchto mestách pracujú a spoznali priestorové štandardy takýchto obnovených centier.

Všetci súdri obyvatelia mesta si uvedomujú potrebu rekonštrukcie centra Bratislavy. Nikto z nás nehovorí o bezdôvodnom búraní hodnotných objektov. Z historickej vrstvy minulých storočí a medzivojnovéj prvej moderny tam zanechala moderná šesťdesiatych rokov len torzá. Súčasná moderná veríme, že bude inteligentnejšia a pokúsi sa zakomponovať objekty z tridsiatych i zo šesťdesiatych rokov do nového konceptu. Európske mestá, ku ktorým radíme Bratislavu, vznikli vrstvením slohov a kultúr. Každá doba prispela k ich originálnemu obrazu svojim dielom.

V Bratislave 26.11. 2013

prof. Ing. arch. JÁN BAHNA, akad. arch., prezident SAS
prof. Ing. arch. ŠTEFAN ŠLACHTA, PhD., viceprezident SAS
Spolok architektov Slovenska